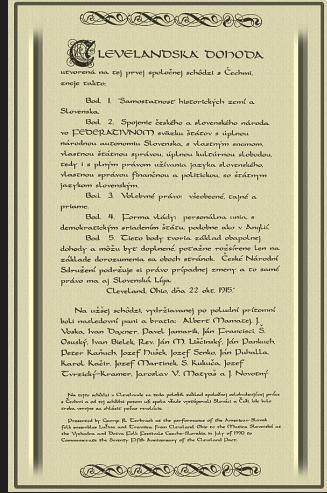

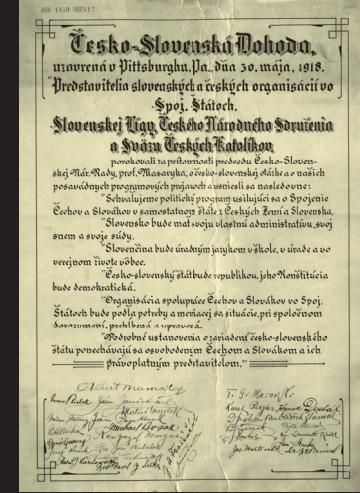
V strede Milan Rastislav Štefánik, vľavo Albert Mamatej, vpravo Ludovit Fisher a ďalší česki a slovenski predstaviteľia vo Washingtone (1917), Slovenský národný archív

Počas prvej svetovej vojny predstaviteľia krajanských spolkov v USA uvažovali aj o budúcom usporiadaní vzájomných vzťahov medzi Čechmi a Slovákm v novom spoločnom štáte. Aby sa vzájomná spolupráca v rámci zahraničného odboja upevnila, rozhodli sa potvrdiť svoje zámery do budúcnosti aj písomnou dohodou. Prvá taká dohoda bola uzavretá v dňoch 22. a 23. októbra 1915 v Clevelande medzi zástupcami Slovenskej ligy a Českého národného združenia ako vrcholových organizácií Slovákov a Čechov v Spojených štátoch. Dohoda si kládla za cieľ získanie samostatnosti českých krajín a Slovenska v spoločnom štáte, s federatívnym usporiadaním, s úplnou národnou autonómiou Slovenska, teda s vlastným snemom a vlastnou politickou, finančnou a kultúrnou administratívou a so slovenčinou ako štátnym jazykom.

V posledných desaťročiach 19. a v prvých desaťročiach 20. storočia sa vystahovalo do Spojených štátov za prácou státsicé ľudí, vrátane vyše pol milióna Slovákov. V Amerike si Slováci našli zamestnanie a finančne sa pozdvihli, pomáhali svojim príbuzným v starej vlasti. Slobodne sa organizovali do rôznych spolkov, vydávali časopisy v slovenčine a podporovali národné hnutie vo vlasti. Po vypuknutí prvej svetovej vojny si spolky Slovákov a Čechov v Amerike, ale aj v iných krajinách, napr. v Rusku, uvedomili, že celosvetová vojnová konfagrácia poskytuje v prípade porážky Nemeckej ríše a Rakúska-Uhorska príležitosť získať národnú nezávislosť. Súčasne si uvedomovali, že národnú nezávislosť si môžu najlepšie zabezpečiť v spoločnom česko-slovenskom štáte. Podporovali získanie nezávislosti starej vlasti tým, že zbierali finančné prostriedky na podporu česko-slovenského zahraničného odboja. Po vstupe Spojených štátov do vojny sa tisíce krajanov prihlásili do americkej armády a ďalší vstúpili po náborovej

Clevelandská dohoda (r. 1915), Matica slovenská

Pittsburgská dohoda*, Sen. John Heinz History Center, Pittsburgh

Česko-slovenskí dobrovoľníci v boji za slobodu v USA, Matica slovenská

kampani, v tom čase majora M. R. Štefánika, do československých leží, aby po boku armád Dohody bojovali za oslobodenie českých krajín a Slovenska.

Zástupcovia Slovenskej ligy v Amerike, Českého národného združenia a Zväzu českých katolíkov podpísali s T. G. Masarykom, ako uznávaným vodcom zahraničného odboja, dohodu dňa 31. mája 1918 v Pittsburghu. V dohode sa potvrzuje, že „Slovensko bude mať svoju vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy. Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a v verejnom živote vôbec.“ V záverečnej vete sa hovorí, že podrobne ustanovenia o zriadení česko-slovenského štátu sa ponechávajú oslobodeným Čechom a Slovákom a ich právoplatným predstaviteľom. Z charakteru dokumentu je však zrejmé, že body zmluvy pred záverečnou vetou mali byť v novom štáte rešpektované.

Politický vývoj však fakticky poprel základné články Pittsburgskej (a pravdaže aj Clevelandskej) dohody. Československá republika vznikla ako demokratický, ale unitárny štát fiktívneho „československého národa“ s rovnako fiktívnym „československým jazykom“. Sám T. G. Masaryk, už ako prezident republiky, roku 1920, krátko pred prijatím ústavnej listiny štátu v dočasnom Národnom zhromaždení označil Pittsburgskú zmluvu za dokument, ktorý má už len historickú hodnotu.

PhDr. Milan Zemko, CSc.

Historický ústav Slovenskej akadémie vied

* Signatári Dohody: Albert Mamatej, Ivan Bielek, Ján Janček ml., Matúš Gazdič, Milan Getting, Ján Panák, Michal Bosák, Gejza H. Mika, rev. Jozef Murgaš, Ignáç Gessay, Jozef Hušek, rev. Ján Kubášek, Andrej Schustek, Jozef Karlovský, rev. Pavel J. Šiška, J. A. Ferienčík, Ivan Daxner, T. G. Masaryk, Karel Pergler, Hynek Dostál, Ludvík Fisher, rev. Oldřich Zlámal, Bohumil Šimek, Vojta Beneš, J. J. Zmrhal, rev. Innocent Kestl, Jan Straka, Josef Martinek, Dr. Joseph P. Pećival

During the First World War, representatives of expatriate organisations in the U.S. contemplated future arrangement of the relations between Czechs and Slovaks in their new joint state. In order to reinforce co-operation with the insurgent movement, they decided to declare their intentions for the future in a written agreement. The first such agreement was concluded on 22 and 23 October 1915 in Cleveland between representatives of the Slovak League and the Czech National Association, the leading organisations of Slovaks and Czechs in the United States. The agreement set the objective of reaching independence for the Czech Lands and Slovakia in a joint state with a federal arrangement and full national autonomy of Slovakia, i.e. with its own assembly, political, financial and cultural administration and Slovak as an official language.

In the last decades of the 19th and the first decades of the 20th century, hundreds of thousands of people, including more than half a million Slovaks, emigrated to work in the United States. In America, Slovaks were able to find jobs, improve their financial situation and help their families back home. They were able to organise freely in various organisations, publish magazines in Slovak and support the national movement in their homeland. After the outbreak of the First World War, the organisations of Slovaks and Czechs in America as well as in other countries, such as Russia, realised that the conflagration of a world war provided an opportunity for achieving national independence if the German Reich and Austria-Hungary were defeated. At the same time, they realised that the best way to assure national independence was a joint Czech and Slovak state. They supported the achievement of independence for their old homeland by raising funds to assist the Czech-Slovak resistance. After the United States joined the war, thousands of expatriates signed up to the American army and, following the recruitment campaign of then Major M. R. Štefánik, many

Dr. Peter Hletko (USA) prezentuje zhromaždeniu v Bratislave originál Pittsburskej dohody 6. júna 1938, Matica slovenská

others signed up to Czechoslovak Legions to fight for the liberation of the Czech Lands and Slovakia by the side of the Allied armies.

On 31 May 1918, representatives of the Slovak League of America, the Czech National Association and the Union of Czech Catholics signed an agreement in Pittsburgh with T. G. Masaryk, a respected leader of the resistance. The agreement confirms that "Slovakia shall have its own administration, its own assembly and its own courts. Slovak shall be the official language in schools, in public offices and in public life in general." According to the last sentence, detailed regulations concerning the establishment of the Czech-Slovak state were left to the liberated Czechs and Slovaks and their legitimate representatives. Nevertheless, it is apparent from the nature of the document that the points preceding the last sentence of the agreement should have been respected in the new state. As the political developments showed, however, the basic articles of the Pittsburgh (and, obviously, also the Cleveland) Agreement were ignored in reality. The Czechoslovak Republic was established as a democratic but unitary state of a fictional "Czechoslovak nation" with an equally fictional "Czechoslovak language." In 1920, T. G. Masaryk himself, already the President of the Republic, shortly before the state's constitution was adopted by the temporary National Assembly, described the Pittsburgh Agreement as a document of only historical value.

PhDr. Milan Zemko, CSc.

Institute of Historical Studies of the Slovak Academy of Sciences

Pittsburská dohoda, kaligrafia zo 14. 11. 1918 (Slovenská liga v Amerike), grafické dotvorenie z roku 1938 (L. Kostelníčák), Matica slovenská

PITTSBURSKÁ DOHODA V SLOVENSKOM NÁRODNOM MÚZEU

PITTSBURGH AGREEMENT IN THE SLOVAK NATIONAL MUSEUM

